

Sławomir Wojciechowski

Urząd Miasta Zielona Góra

sekretarz@um.zielona-gora.pl

Standaryzacja procesów rejestracji stanu cywilnego w Unii Europejskiej, usprawnienie wymiany informacji z zakresu stanu cywilnego między państwami członkowskimi

Słowa kluczowe: procesy rejestracji stanu cywilnego, cyfryzacja administracji

Streszczenie. Artykuł omawia problem braku jednolitych zasad rejestracji stanu cywilnego w państwach UE oraz niesprawnej wymiany danych między nimi, co utrudnia realizację idei swobodnego przemieszczania się obywateli. Obecnie funkcjonuje 27 różnych systemów prawnych, organizacyjnych i informatycznych, co powoduje biurokratyczne bariery, konieczność tłumaczeń i przenoszenie obowiązku informowania administracji na obywateli.

Autor krytycznie ocenia dotychczasowe unijne rozwiązania, w tym rozporządzenie 2016/1191, wskazując na ich małą efektywność i nadmierną złożoność. Proponuje nowy model – „unijny system rejestracji stanu cywilnego” – oparty na ujednoliconych procedurach, jednolitych elektronicznych wzorach dokumentów, integracji systemów informatycznych państw członkowskich, automatycznej wymianie danych przez centralny węzeł europejski oraz powiązaniu z Europejskim Portfelem Tożsamości Cyfrowej.

Rozwiązanie to ma zlikwidować bariery biurokratyczne, obniżyć koszty, zwiększyć bezpieczeństwo i jakość danych, umożliwić pobieranie dokumentów w dowolnym miejscu UE oraz ograniczyć zużycie papieru. Przykłady zastosowania pokazują, że informacje o urodzeniach, małżeństwach czy zgonach mogłyby być automatycznie przekazywane między krajami, bez angażowania obywateli. Realizacja wymagałaby akceptacji wszystkich 27 państw, ale – zdaniem autora – przyniesie znaczące korzyści społeczne, gospodarcze i administracyjne.

Standardization of civil status registration processes in the European Union, improving the exchange of civil status information between Member States

Keywords: civil status registration process, digitalization of administration

Summary. This article discusses the lack of uniform rules for civil status registration across EU member states and the inefficient exchange of data between them, which hinders the implementation of the concept of free movement of citizens. Currently, 27 different legal, organizational, and IT systems operate, resulting in bureaucratic barriers, translation requirements, and the transfer of the obligation to inform the administration onto citizens.

The author critically assesses existing EU solutions, including Regulation 2016/1191, pointing to their ineffectiveness and excessive complexity. He proposes a new model – an „EU civil status registration system” – based on standardized procedures, uniform electronic document templates, integration of Member States' IT systems, automatic data exchange through a central European hub, and linkage to the European Digital Identity Wallet.

This solution aims to eliminate bureaucratic barriers, reduce costs, increase data security and quality, enable document retrieval anywhere in the EU, and reduce paper consumption. Application examples demonstrate that information on births, marriages, and deaths could be automatically transferred between countries without involving citizens. Implementation would require the approval of all 27 countries, but—according to the author—it would bring significant social, economic, and administrative benefits.

Wyraźnie zauważalną cechą zarówno współczesnej Europy, jak i całego świata jest z pewnością swoboda przemieszczania się między państwami. Na sprawny przebieg zjawiska swobodnego przemieszczania się wpływ mają między innymi instytucje publiczne, które realizują podstawowe potrzeby obywateli, oraz przepisy prawa regulujące ich działalność. Rozwiązania, które sprzyjają rozwojowi idei swobodnego przemieszczania się, od wielu lat są domeną Unii Europejskiej. Zarówno Parlament Europejski, jak i Komisja Europejska w ciągu lat opracowali wiele rozwiązań prawnych i systemowych, które mają na celu likwidowanie barier utrudniających przemieszczanie się między państwami członkowskimi. Dane Eurostatu wskazują, że obecnie na stałe lub czasowo przebywa w innym państwie członkowskim około 17 mln obywateli UE. Związane to jest najczęściej z zatrudnieniem i nauką. Wraz z postępującą likwidacją barier wewnętrznych unijne instytucje zauważają intensyfikację migracji wewnętrznej. W ten sposób realizuje się jedna z podstawowych idei Unii Europejskiej wyrażona traktatem z Maastricht.

Powyższe nie oznacza, że wszystkie bariery i trudności do realizacji idei swobodnego przemieszczania się zostały zlikwidowane. Nadal można zaobserwować trudności, które mają różny wymiar i zasięg. Najbardziej istotne dla rozwoju idei swobodnego przemieszczania się wewnątrz UE są bariery o charakterze systemowym, to znaczy takie, które w sposób globalny stwarzają trudności w pobycie obywatela UE na terenie innego państwa członkowskiego.

Z pobytem za granicą nierozzerwalnie wiąże się potrzeba realizacji wielu spraw o charakterze prawno-administracyjnym. W tym celu bardzo często konieczne jest posiadanie odpowiednich dokumentów, które umożliwią pomyślną realizację spraw w administracji państwa, na terenie którego jest pobyt. Do grupy dokumentów, które najczęściej są wymagane, zaliczyć należy – poza dokumentami tożsamości – dokumenty dotyczące stanu cywilnego, tj. odpisy aktów urodzenia, małżeństwa, zgonu, zaświadczenia o stanie cywilnym. Analiza obecnej sytuacji wynikająca zarówno z informacji przekazywanych przez urzędy stanu cywilnego oraz klientów tych instytucji uwidacznia, że do barier, które utrudniają w znaczący sposób pobyt w innym państwie członkowskim, zaliczyć należy brak ujednoliconych zasad rejestracji stanu cywilnego we wszystkich krajach członkowskich oraz brak sprawnego mechanizmu wymiany danych z zakresu stanu cywilnego między państwami członkowskimi.

Urzędy stanu cywilnego to z pewnością instytucje o charakterze międzynarodowym. Z pozoru powyższa teza może wydawać się przesadzona, jednak analiza działań, jakie realizują współcześnie te podmioty, wskazuje, że są to instytucje, które nie służą wyłącznie do realizacji potrzeb mieszkańców podległych określonym samorządom lokalnym.

Dla przykładu zobrazować wypada organizację rejestracji stanu cywilnego w Polsce. Jest to zadanie należące do sfery administracji rządowej, realizowane przez gminy (jednostki samorządu terytorialnego). Kierownik urzędu stanu cywilnego oraz personel są pracownikami samorządowymi, dla których pracodawcą jest wójt, burmistrz, prezydent miasta, ale w sensie merytorycznym reprezentują Skarb Państwa. Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego jest organem administracji publicznej, lecz nie posiada osobowości prawnej.

Klientami usc nie są wyłącznie mieszkańcy gminy jak w przypadku zadań własnych gmin. Wynika to z faktu, że większość spraw, które realizują te instytucje, są odmiejscowione, tzn. można je załatwić w dowolnym urzędzie stanu cywilnego. Wynika to z faktu, że informacje o urodzeniu, małżeństwie lub zgonie zapisywane są w centralnym rejestrze, do którego dostęp ma każdy urząd stanu cywilnego. Z tego względu kryterium miejsca zamieszkania nie ma znaczenia dla właściwości miejscowej. Prawo określa jedynie właściwość rzeczową ze względu na miejsce zdarzenia. Od tego, gdzie nastąpi poród, zostanie zawarte małżeństwo lub nastąpi zgon, zależy, który urząd stanu cywilnego będzie właściwy do sporządzenia aktu w rejestrze stanu cywilnego. Co do zasady miejsce zamieszkania, obywatelstwo lub narodowość nie są czynnikami determinującymi możliwość dokonania rejestracji. Nie oznacza to jednak, że cudzoziemiec nie napotka żadnych trudności podczas wizyty w urzędzie stanu cywilnego.

Podkreślić należy, iż rola, jaką odgrywają usc w całym systemie administracji publicznej, jest dość istotna. To właśnie te urzędy odpowiadają za powstawanie najważniejszych dla każdego obywatela dokumentów. Wszystko zaczyna się od aktu urodzenia. Dane zawarte w tym dokumencie identyfikują każdą osobę w szeroko rozumianej przestrzeni prawno-administracyjnej. Informacje zawarte w aktach stanu cywilnego mają znaczenie także dla sprawnego zarządzania całym państwem. Dane statystyczne pochodzące z usc służą do opracowywania prognoz i planów gospodarczych, społecznych, finansowych.

Oprócz zdarzeń dotyczących urodzeń, małżeństw i zgonów, do których dochodzi na terenie kraju, urzędy stanu cywilnego rejestrują także informacje o zdarzeniach za granicą. Rejestrowane są zarówno informacje dotyczące obywateli polskich przebywających za granicą, jak i cudzoziemców przebywających w Polsce.

Obrót dokumentów o charakterze międzynarodowym dość często wywołuje trudności w sprawnym realizowaniu zadań przez urzędy stanu cywilnego. Wynika

to między innymi z tego, że przepisy prawa międzynarodowego, w tym umowy bilateralne, nie zawsze regulują ten zakres w sposób trafny i zrozumiały.

Powyższe oznacza, że niezwykle ważne staje się, aby we współczesnym świecie regulacje prawne dotyczące zasad rejestracji stanu cywilnego były na tyle elastyczne i nieskomplikowane, żeby można było w przyjazny sposób załatwić sprawy dotyczące urodzenia, zawarcia małżeństwa czy zgłoszenia zgonu niezależnie od obywatelstwa. Idea ta z pewnością nie będzie możliwa do realizacji we wszystkich państwach. Z całą pewnością jednak powinna zostać zrealizowana w obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej.

Omawiana powyżej kwestia zaczęła uwidaczniać się coraz wyraźniej z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Dane statystyczne wyraźnie pokazują, że od 2004 r. dynamicznie zwiększa się liczba rejestracji zdarzeń z zagranicy dotyczących zarówno obywateli polskich, jak i obywateli państw członkowskich UE. Nie ma praktycznie dnia, aby do usc nie zgłosił się klient z dokumentami pochodzącymi z innego państwa członkowskiego UE lub nie było zapotrzebowania na dokumenty, które będą wykorzystywane na terenie wspólnoty.

Kontakt obywatela z instytucją zajmującą się rejestracją stanu cywilnego oraz późniejsze wykorzystanie dokumentów potwierdzających stan cywilny do realizacji spraw prawno-administracyjnych wymaga działań, które usprawnią ten obszar administracji publicznej. Wpływ na taką sytuację ma co najmniej kilka czynników. Obecnie w każdym państwie członkowskim funkcjonuje odrębny system rejestracji stanu cywilnego, zarówno rozpatrywany w znaczeniu regulacji prawnych, organizacyjnych, jak i informatycznych. Każde państwo członkowskie ma swoje regulacje prawne dotyczące procedur rejestracji stanu cywilnego, swoje wzory dokumentów i sposoby zapisu danych. To oznacza, że jest 27 systemów rejestracji stanu cywilnego, co z pewnością nie sprzyja rozwojowi przyjaznej dla obywatela administracji.

Te różnice przy obecnej swobodzie przemieszczania się między państwami członkowskimi zaczynają być coraz bardziej uciążliwe przede wszystkim dla obywateli. Wymiana informacji o zdarzeniach z zakresu stanu cywilnego między państwami członkowskimi także z powyższego powodu jest znacząco biurokratyzowana i archaiczna. Dla przykładu obywatel polski, który na skutek zawarcia małżeństwa w innym kraju członkowskim zmienił nazwisko, musi we własnym zakresie dostarczyć do usc w Polsce odpis aktu małżeństwa w celu wpisania do rejestru stanu cywilnego. Wiążą się z tym niemałe koszty finansowe, a także strata czasu. Podobnie jest w przypadku, kiedy osoba umrze za granicą. Wówczas to na rodzinie osoby zmarłej spoczywa cały obowiązek powiadomienia o tym organów administracji w Polsce. Powszechne są sytuacje, kiedy informacja o zgonie dociera do administracji państwa, którego obywatelem była osoba zmarła po kilku latach od daty zgonu.

Kolejną kwestią są odmienne wzory dokumentów oraz zakres danych, który jest w nich zawarty. Każde państwo członkowskie ma opracowane swoje wzory, co oznacza, że wykorzystanie tych dokumentów w innym państwie członkowskim wymaga dokonania tłumaczenia treści.

Z kolei brak sprawnej wymiany informacji między państwami członkowskimi o zdarzeniach z zakresu stanu cywilnego powoduje, że rejestry publiczne nie mają aktualnych i zgodnych ze stanem faktycznym informacji o obywatelach. Cały obowiązek informacyjny scedowany jest na obywatela, który we własnym zakresie podejmuje starania o aktualizację swoich danych w rejestrach publicznych.

Dokumenty poświadczające urodzenie, małżeństwo i zgon są bardzo często wymagane do realizacji wielu spraw w życiu codziennym. Mając na uwadze, do jakich celów najczęściej są wydawane w Polsce odpisy aktów stanu cywilnego, wymienić można: sprawy sądowe, zatrudnienie, świadczenia socjalne i ubezpieczenia społeczne, nauka itp.

Wszystkie te działania wynikają nie z potrzeby obywateli, tylko z potrzeb zaktualizowania danych lub ich potwierdzenia przez instytucje danego państwa. Taki model wymiany danych jest także utrudnieniem dla administracji. Generuje niemałe koszty po stronie samorządów i państwa. Nie jest to sytuacja mająca miejsce wyłącznie w Polsce, ten sam mechanizm bowiem występuje w pozostałych państwach członkowskich UE. Biorąc pod uwagę znaczenie aktów stanu cywilnego, należy uznać, że opisany powyżej model wymiany danych między państwami członkowskimi jest dysfunkcyjny.

Dotychczasowe rozwiązania, które w celu częściowego rozwiązania opisanych powyżej barier zostały wdrożone przez Unię Europejską, nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Wymienić można chociażby Rozporządzenie 2016/1191 w sprawie promowania swobodnego przepływu obywateli poprzez uproszczenie wymogów dotyczących przedkładania określonych dokumentów urzędowych w Unii Europejskiej i zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1024/2012¹. Głównym celem wprowadzenia tego aktu prawnego jest zastosowanie rozwiązań pozwalających na zapewnienie swobodnego przepływu ludności poprzez uproszczony obieg dokumentów urzędowych w obrębie Unii. Przepisy cytowanego rozporządzenia wprowadzają trzy rozwiązania, które mają co do zasady uprościć wymianę dokumentów urzędowych w państwach członkowskich:

- zniesienie wymogu legalizacji i apostille,
- zastąpienie tłumaczeń urzędowych wielojęzycznymi formularzami,
- system komunikacji IMI między organami administracji państw członkowskich.

¹ Dz.U. UE. L. 2016.200.1, zwane dalej „rozporządzeniem”.

Choć w założeniu jest to idea bardzo słuszną, to przyjęty w omawianym rozporządzeniu model wymiany informacji – czyli za pośrednictwem obywatela – oraz skomplikowana procedura w uzyskaniu wielojęzycznego formularza czynią to rozwiązanie zbyt zbiurokratyzowanym i mało efektywnym. Nie przystaje do współczesnych standardów administracji i z tego powodu nie cieszy się zbytnim zainteresowaniem, a tym samym nie można go nazwać skutecznym.

Dla przykładu obywatel UE, chcąc posłużyć się na terenie innego państwa członkowskiego dokumentem z zakresu stanu cywilnego, zobowiązany jest we własnym zakresie uzyskać wielojęzyczny formularz, który co do zasady zastępuje tłumaczenie. W tym celu musi wypełnić i złożyć do urzędu, który wydał dokument rejestracji stanu cywilnego, wniosek i dokonać opłaty. Rozwiązanie to zakłada zatem, że obywatel UE zawczasu będzie wiedział, że będąc w innym państwie członkowskim zaistnieje potrzeba posiadania takiego zestawu dokumentów. W przeciwnym razie w celu uzyskania tłumaczenia dokumentu zobowiązany jest skorzystać z usług tłumaczy przysięgłych. Sam formularz wielojęzyczny nie jest odpowiednikiem tłumaczenia urzędowego wykonanego przez tłumacza przysięgłego, zatem może się okazać niewystarczający do załatwienia sprawy.

Wzory wielojęzycznych formularzy zawierają ponadto nadmiarową ilość danych (głosariusz), przez co dokument ten po wydrukowaniu składa się z kilkunastu stron. Doprowadza to do zużycia nadmiernej ilości papieru, a tym samym powstawania nadmiaru dokumentacji.

Należy zatem przyjąć, iż powyższe rozwiązanie nie jest efektywne i przyjazne dla obywatela. Sądząc po tym, jak rzadko jest wykorzystywane przez obywateli, stwierdzić można, że nie przetrwa próby czasu oraz konfrontacji ze współczesnymi oczekiwaniami społeczeństwa, a także nowoczesnym podejściem do administracji.

Zasadne jest zatem, aby szukać rozwiązań, które zmienią diametralnie model wymiany informacji na taki, w którym to obywatel będzie podmiotem, który wyłącznie inicjuje działania administracji. Nie będzie natomiast pośrednikiem, który ma za zadanie dostarczyć informacje między organami administracji publicznej. Wszelkie niezbędne informacje wymagane do załatwienia sprawy podmiot publiczny pozyska sam, wykorzystując do tego współczesne rozwiązania informatyczne. Warto dodać, że opisany powyżej model komunikacji częściowo jest realizowany w polskich urzędach stanu cywilnego. W wielu sprawach dotyczących rejestracji stanu cywilnego jedynym wymaganym od klienta dokumentem jest dokument potwierdzający tożsamość (np. dowód osobisty). Wszystkie pozostałe informacje niezbędne do załatwienia sprawy kierownik USC pozyskuje w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego, korzystając z możliwości, jaką daje bezpośredni dostęp do rejestrów publicznych (np. rejestr PESEL, rejestr stanu cywilnego).

Powyższy model jest bardzo efektywny i ergonomiczny, co realnie przekłada się na minimalizację kosztów postępowania administracyjnego.

Z powyższego względu opisany powyżej model komunikacji między podmiotami publicznymi powinien zostać wdrożony na obszarze całej Unii Europejskiej. Rozwiązanie takie znalazło swój wyraz w nowej koncepcji usprawnienia modelu wymiany danych z zakresu rejestracji stanu cywilnego między państwami członkowskimi UE oraz ujednolicenia procedur administracyjnych. Koncepcja ta po raz pierwszy została przedstawiona na konferencji w Senacie 28 lutego 2023 r. w ramach posiedzenia Senackiego Zespołu do Spraw Zrównoważonego Rozwoju. Zakłada wprowadzenie rozwiązań, które stworzą „unijny system rejestracji stanu cywilnego”. Pod tym hasłem kryje się zestaw działań prawnych, organizacyjnych i informatycznych obejmujący następujące obszary:

- opracowanie przepisów obowiązujących w całej Unii Europejskiej, które ujednolicią procedury rejestracji podstawowych zdarzeń z zakresu stanu cywilnego (urodzenie, małżeństwo, zgon) oraz wszystkich związanych z nimi spraw;
- odformalizowanie procedur administracyjnych. Zniesienie obowiązku udokumentowania danych przez klienta. To urząd stanu cywilnego w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego i z wykorzystaniem technologii informatycznych zgromadzi wszystkie niezbędne do załatwienia sprawy informacje;
- wprowadzenie jednolitych w całej Unii Europejskiej wzorów dokumentów elektronicznych dotyczących urodzenia, małżeństwa, zgonu, zaświadczenia o stanie cywilnym. Jednolity wzór ułatwi wykorzystywanie tych dokumentów w każdym państwie członkowskim bez potrzeby dokonywania dodatkowego tłumaczenia treści;
- zintegrowanie systemów informatycznych państw członkowskich w celu usprawnienia wymiany danych. Wszelkie informacje o zdarzeniach z zakresu stanu cywilnego będą w sposób automatyczny przekazywane do rejestrów publicznych państwa, którego dana osoba jest obywatelem;
- wdrożenie usług sieciowych umożliwiających bezpośrednie pobieranie przez obywateli UE elektronicznych dokumentów. Niezależnie od tego, gdzie aktualnie obywatel UE przebywa, dzięki usługom sieciowym będzie w stanie mógł pobrać aktualne dokumenty dot. jego stanu cywilnego;
- opracowanie nowego modelu wymiany danych między państwami członkowskimi. Powstanie centralny (europejski) węzeł wymiany danych, za pośrednictwem którego systemy informatyczne państw członkowskich będą mogły wymieniać się informacjami o swoich obywatelach na potrzeby prowadzonych postępowań;
- zintegrowanie dokumentów elektronicznych dotyczących stanu cywilnego z usługą Europejskiego Portfela Tożsamości Cyfrowej. Możliwość kontaktu

z administracją publiczną każdego państwa członkowskiego (pobieranie dokumentów, składanie wniosków itp.) za pomocą aplikacji.

Efektem prac koncepcyjnych jest projekt uchwały Senatu², w której to zawarto ramy poszczególnych rozwiązań. Zasadniczym celem niniejszego projektu uchwały jest zainicjowanie przez Parlament Europejski oraz Komisję Europejską działań dotyczących opracowania i wdrożenia przez wszystkie państwa członkowskie przepisów prawa wspólnego w zakresie standaryzacji procesów rejestracji stanu cywilnego i usprawnienia wymiany informacji między państwami członkowskimi. Wskazany powyżej cel wynika z potrzeby usprawniania i rozwijania struktur administracyjnych państw członkowskich Unii Europejskiej dla większej ich integracji. Powyższy cel powinien zostać osiągnięty za pomocą przepisów prawa, rozwiązań systemowych, organizacyjnych i informatycznych.

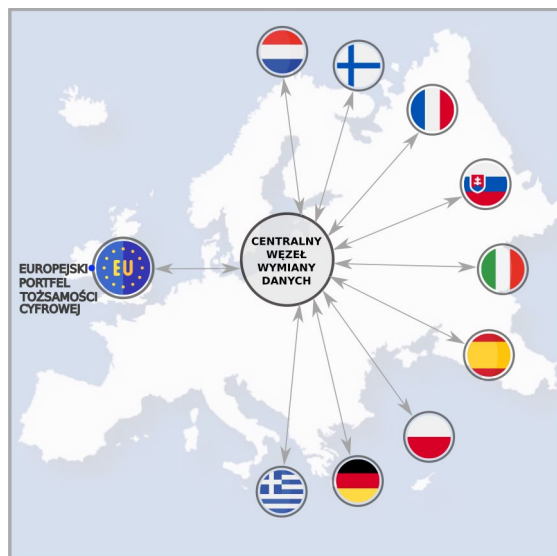
Projektowana uchwała ma charakter uchwały okolicznościowej problemowej i ma za zadanie zwrócić uwagę wskazanym w niej instytucjom – zarówno państwa polskiego, jak i Unii Europejskiej – na to, jak ważną rolę odgrywa sprawny system rejestracji stanu cywilnego w Unii Europejskiej³. Konieczne do osiągnięcia założonego w projekcie uchwały celu jest wdrożenie unijnych regulacji prawnych, które ujednolicią procedury i dadzą podstawę do zbudowania systemu informatycznego, dzięki któremu możliwy będzie proponowany model wymiany danych między państwami członkowskimi.

Koncepcja zawiera utworzenie centralnego systemu wymiany danych, z którym będą mogły zintegrować się systemy państw członkowskich (schemat poniżej).

Takie rozwiązanie wydaje się optymalne, będzie bowiem wymagało tego, aby każde państwo członkowskie połączyło się z jednym tylko systemem. Ponadto będzie dawało możliwość dalszego rozwoju w sytuacji integracji z systemem państwa trzeciego lub z innymi systemami informatycznymi państw członkowskich. Standaryzacja zapisu danych w systemach państw członkowskich spowoduje, że przekazywanie informacji o zdarzeniach z zakresu stanu cywilnego będzie mogło być realizowane automatycznie, w czasie rzeczywistym, bez angażowania do tego obywateli.

² Zob.: druk sejmowy nr 970, Sejm X kadencji, <https://www.senat.gov.pl/prace/druki/?nr=970&kadencja=10> [dostęp: 15.05.2024]. Stan prawny projektu uchwały na dzień 22.06.2023 – projekt jest po pierwszym czytaniu w Komisji Senackiej i został pozytywnie zaopiniowany i skierowany do dalszych prac legislacyjnych

³ Uchwała okolicznościowa to, ujmując najogólniej, forma niewładczej i niewiążącej symbolicznej parlamentarnej ekspresji. Zob. W. Skrzydło, hasło „uchwała Senatu”, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz encyklopedyczny*, red. W. Skrzydło, S. Grabowska, R. Grabowski, Warszawa 2009, s. 591. Z powyższego względu nie jest aktem normatywnym. Omawiana uchwała ma charakter oddolnej inicjatywy parlamentu państwa członkowskiego UE, zwracającym uwagę na kierunek zmian, jakim powinna podążać UE w zakresie rozwijania nowoczesnej administracji.

Schemat poglądowy, opracowanie własne.

Powiązanie tych możliwości z usługami sieciowymi oraz z Europejskim Portfelem Tożsamości Cyfrowej umożliwi obywatelom Unii Europejskiej pobieranie swoich dokumentów poprzez aplikację niezależnie od tego, gdzie przebywają i gdzie dokument został sporządzony.

Z kolei opracowanie jednolitych dla całej UE wzorów elektronicznych dokumentów spowoduje, że nie będzie potrzeby tłumaczenia utworzonych na ich podstawie dokumentów, jeśli będą one wymagane do załatwienia sprawy w innym państwie członkowskim i nie będą musiały być drukowane. Zniknie w ten sposób potrzeba wykorzystania wielojęzycznych formularzy.

Przedstawiona powyżej koncepcja przyniesie wiele korzyści, z których najważniejsze to:

- odformalizowanie usług rejestracji stanu cywilnego;
- likwidacja barier biurokratycznych;
- większe bezpieczeństwo danych;
- mniejsze koszty funkcjonowania administracji;
- większa jakość danych i ich aktualność;
- większe ułatwienia dla wszystkich obywateli UE;
- mniej zużywanego papieru i energii;
- realizacja złożeń Cyfrowej Dekady Europy;
- zwiększenie integracji państw członkowskich UE.

Realizacja przedstawionego w projekcie uchwały przedsięwzięcia będzie wymagała wypracowania wspólnych rozwiązań, które muszą zostać zaakceptowane przez wszystkie 27 państw członkowskich. Należy mieć jednak nadzieję, że korzyści, jakie omówione rozwiązanie przyniesie wszystkim obywatelom Unii Europejskiej, ułatwią szybkie wypracowanie wspólnych ustaleń, które będą realizowane, a następnie wdrożone do stosowania.

Zastosowanie proponowanych rozwiązań ilustrują poniższe przykłady:

- na terenie Hiszpanii urodziło się dziecko, które jest obywatelem Polski, akt urodzenia rejestrowany jest w hiszpańskim systemie informatycznym (informacja o obywatelstwie jest zapisana w metadanych dokumentu), system informatyczny po zakończeniu rejestracji wysyła automatycznie, za pośrednictwem centralnego systemu, informację do systemu państwa, którego dziecko jest obywatelem, rodzice dziecka otrzymują unijny odpis aktu urodzenia, który nie wymaga tłumaczenia na terenie UE;
- obywatel Niemiec zawiera związek małżeński w Polsce, rejestracja aktu następuje w polskim systemie. W czasie rzeczywistym, poprzez centralny system, informacja o zmianie stanu cywilnego jest przekazywana do systemu informatycznego w Niemczech, małżonkowie otrzymują unijny odpis aktu małżeństwa;
- na terenie Belgii umiera obywatel Francji, akt zgonu jest rejestrowany w belgijskim systemie informatycznym, informacja o zgonie jest przekazywana automatycznie, przez system centralny UE, do systemu informatycznego Francji, rodzina osoby zmarłej otrzymuje unijny odpis aktu zgonu;
- obywatel Włoch musi udokumentować swój stan cywilny w Czechach, dzięki dostępowi do Europejskiego Portfelu Tożsamości Cyfrowej pobiera on elektroniczne zaświadczenie o stanie cywilnym i przesyła dokument do instytucji w Czechach.

Proponowane w projekcie uchwały rozwiązania nie wymagają ingerencji w przepisy wewnętrzne państw członkowskich. To niezależne rozwiązania, które będą funkcjonowały samodzielnie. Obywatel będzie miał możliwość wyboru, czy otrzyma dokument stanu cywilnego według zasad i wzorów ustalonych w prawie krajowym, czy dokument unijny.

Państwa członkowskie będą zobowiązane tak dostosować swoje systemy informatyczne odpowiedzialne za rejestrację stanu cywilnego, aby było możliwe wytwarzanie dokumentów unijnych oraz wymiana danych. Nie będzie to jednak wymagało budowy przez państwa członkowskie nowych systemów informatycznych.

Literatura

- Druk sejmowy nr 970, Sejm X kadencji, <https://www.senat.gov.pl/prace/druki/?nr=970&kadencja=10> [dostęp: 15.05.2024]. Stan prawny projektu uchwały na dzień 22.06.2023 – projekt jest po pierwszym czytaniu w Komisji Senackiej i został pozytywnie zaopiniowany i skierowany do dalszych prac legislacyjnych.
- W. Skrzydło, hasło „uchwała Senatu”, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz encyklopedyczny*, red. W. Skrzydło, S. Grabowska, R. Grabowski, Warszawa 2009,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/1191 z dnia 06.07.2016 w sprawie promowania swobodnego przepływu obywateli poprzez uproszczenie wymogów dotyczących przedkładania określonych dokumentów urzędowych w Unii Europejskiej i zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 Dz.U. UE. L. 2016.200.1